

6. Hoe getuig ik in de wereld? | b. hoe je omgaat met andere godsdiensten

kernwoord: waarheid christelijk geloof

Wie is de ware?

bijbelgedeelte: Mattheüs 11:25-30

Bijlagen

Bijlage bij bijbelstudie – God ontdekken (3.1)

Mattheüs 11:25–30 (Nieuwe Bijbelvertaling)

25 In die tijd zei Jezus ook: 'Ik loof u, Vader, Heer van hemel en aarde, omdat u deze dingen voor wijzen en verstandigen verborgen hebt gehouden, maar ze aan eenvoudige mensen hebt onthuld. 26 Ja, Vader, zo hebt u het gewild. 27 Alles is mij toevertrouwd door mijn Vader, en niemand dan de Vader weet wie de Zoon is, en wie de Vader is, dat weet alleen de Zoon, en iedereen aan wie de Zoon het wil openbaren. 28 Kom naar mij, jullie die vermoeid zijn en onder lasten gebukt gaan, dan zal ik jullie rust geven. 29 Neem mijn juk op je en leer van mij, want ik ben zachtmoedig en nederig van hart. Dan zullen jullie werkelijk rust vinden, 30 want mijn juk is zacht en mijn last is licht.'

Mattheüs 11:25–30 (Herziene Statenvertaling)

25 In die tijd antwoordde Jezus en zei: Ik dank U, Vader, Heere van de hemel en van de aarde, dat U deze dingen voor wijzen en verstandigen verborgen hebt, en ze aan jonge kinderen hebt geopenbaard. 26 Ja, Vader, want zo was *het* welbehagen voor U. 27 Alle dingen zijn Mij overgegeven door Mijn Vader; en niemand kent de Zoon dan de Vader, en niemand kent de Vader dan de Zoon, en hij aan wie de Zoon *het* wil openbaren. 28 Kom naar Mij toe, allen die vermoeid en belast bent, en Ik zal u rust geven. 29 Neem Mijn juk op u, en leer van Mij dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en u zult rust vinden voor uw ziel; 30 want Mijn juk is zacht en Mijn last is licht.

Vragen:

- Lees het gedeelte door en ga na wat er over God gezegd wordt. Denk daarbij aan: wat doet Hij, wie is Hij, wat zegt Hij?

- Ga na op welke manier God in dit gedeelte laat zien wie Hij is. Wat leer je over Hem? Hoe kun je Hem leren kennen?

Gespreksvragen

1. Wie zou Jezus bedoelen met ‘wijzen en verstandigen’ en met ‘eenvoudige mensen/jonge kinderen’

(vers 25)? Probeer beide groepen eens te omschrijven.

2. Met welke houding ontdek je wie God echt is?

3. Waarom passen een ‘kind-zijn’ en ‘de waarheid in pacht hebben’ niet bij elkaar? Hoe zou ‘een kind’

zeggen dat je God alleen kunt kennen door de Heere Jezus?

4. Hoe zou jij uitleggen hoe je het kennen van God ziet? Wat betekent Jezus voor jou hierbij?

5. Sluit God niet ontzettend veel mensen buiten als je Hem alleen maar kunt kennen door Jezus? Wat

voor gevoel roept dat bij je op? Lees daarbij ook vers 28. Roept dit vers een ander gevoel bij je op?

6. Lees vers 28-30 nogmaals: Wat geeft de Heere Jezus jou? Wat maakt Hem voor jou uniek?

Informatie over verschillende godsdiensten

1. ISLAM

Koran - De Koran (ook wel Qur'an genoemd) spreekt tevens met respect over de islamitische Heilige Boeken, de Thora (*Tawrat*), de Psalmen (*Zaboer*) en het Bijbelse Evangelie (*Indjil*), waardoor volgens de islam God in vroeger tijden eveneens tot de mensen heeft gesproken. Men gelooft echter dat de Koran de laatste en beslissende openbaringen van God bevat en dat de andere heilige boeken veranderd en vervalst zijn. Joden en christenen worden de Mensen van het Boek genoemd en daar de Koran fragmentarisch is opgebouwd, geeft de Koran het advies om bij twijfel de Mensen van het Boek te raadplegen.

Koran betekent letterlijk 'oplezing', wat erop duidt dat het niet alleen een tekst is die bestudeerd moet worden, maar vooral moet worden gereciteerd. Koranrecitatie wordt dan ook als een bijzondere vorm van kunst gezien. Pas door een kundige recitatie komt de poëtische kwaliteit van de tekst tot uitdrukking. Overigens is het Arabisch een taal die zich bij uitstek leent voor poëzie en de dichtkunst staat in Arabisch sprekende landen op een hoog niveau. Grote dichters worden er als helden vereerd.

De inhoud van de Koran werd in het Arabisch geopenbaard en die taal is voor de islam dan ook de taal van de hemel (*lughat al-sama*). Men gelooft dat het Arabisch van God komt en dat deze hemelse taal niet goed genoeg in een aardse taal kan worden omgezet. Vertalingen van de Koran worden dan ook gezien als minderwaardig en onbetrouwbaar. Een probleem is dat tegenwoordig verreweg de meeste moslims geen Arabieren zijn en niet het Arabisch als moedertaal hebben, al is het wel zo dat ook veel niet-Arabische moslims Arabisch leren. Daarom wordt in de praktijk toch vaak een vertaling van de Koran gebruikt. Deze vertaling wordt beschouwd als een koranuitleg en heeft dus niet de heilige status die de Arabische Koran heeft.

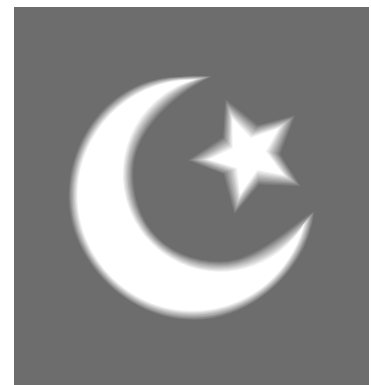
Andere namen voor de Koran zijn Foerqaan (openbaring), Kitaab (boek) en Moeshaf (boek, d.w.z. bladzijden in een kافت).

Hadith - Naast de Koran wordt door veel moslims aan de *Hadith* (dat zijn de overleveringen van Mohammed en zijn volgelingen) veel gezag toegekend. In grote verzamelingen overleveringen staat beschreven wat Mohammed (of zijn naaste volgelingen) zei en deed, de *soenna* ofwel 'de weg' geheten. Men kent ook aan zijn algemene spreken en handelen het gezag van een goddelijke openbaring toe. Islamitische wetgeleerden en theologen hebben de eerste drie eeuwen lang gediscussieerd en gestudeerd over de vraag welke van de overgeleverde tradities, die elkaar op sommige punten tegenspreken, welke tradities authentiek zijn en welke later verzonnen zijn.

Een zeer gerespecteerde uitlegger en 'redacteur' van de Hadith uit de negende eeuw was Al-Boechari, een soennitisch geleerde. Samen met Muslim, een andere Hadith-geleerde, legde hij collecties aan van 'zeer betrouwbare' Hadith. Zij hebben daarmee grote invloed gehad op de ontwikkeling van de islamitische wetgeving. De Koran en de Hadith vormen met elkaar de basis voor het leven en de leer van de moslims.

Uit de Koran en de Hadith werden de islamitische wetten samengesteld, de *sharia*. In de meeste islamitische landen geldt de sharia als basis van een deel van het recht. De meeste landen hebben overigens een gemengd rechtssysteem.

De leer - God wordt door moslims aanbeden als schepper van alle dingen. Hij is (ver boven de mens) verheven, soeverein, barmhartig, almachtig en alwetend. De islam kent aan God negenennegentig eigenschappen toe. Volgens moslims openbaart God niet zichzelf; Zijn tekenen van bestaan zijn wel terug te herkennen in de pracht van de schepping. Niets van God is door de mens te

kennen, behalve zijn wil die via Mohammed aan de mens geopenbaard is. Moslims spreken de grootheid van God vaak uit door middel van de uitdrukking Allahu Akbar (God is groter/de grootste - het Arabisch kent geen overtreffende trap). Centraal staat ook het begrip tawhid, dat letterlijk 'een maken' betekent. Het staat voor het principe dat God de enige is die er werkelijk toe doet.

Moslims geloven evenals veel christenen en joden in het bestaan van door God geschapen engelen, dienaren van God. De islam kent vier aartsengelen en miljoenen beschermengelen. Ook geloven moslims traditioneel dat naast elk mens twee engelen zitten: één aan de rechterkant die zijn goede daden en woorden noteert, de ander aan de linkerkant om zijn zonden op te schrijven. Verder kent de islam mannelijke en vrouwelijke geesten of geestelijke wezens, de *djinn*. Deze wezens spelen een grote rol in het dagelijks leven van aanhangers van de z.g. 'volksislam'. De Koran leert ook dat de duivel, *Iblis* of *Sjajtaan*, een djinn is, in tegenstelling tot de christenen die in de duivel een gevallen engel zien. Hoewel djinns andere wezens zijn dan mensen zitten ze volgens de islam in dezelfde positie als de mensen. Ze hebben de keus om God al of niet te volgen. Onder hen bestaan daarom dus ook moslims en niet-moslims. Net als in het christendom en jodendom geleerd wordt zijn de geestelijke wezens die God niet willen volgen bekend als kwade geesten of demonen.

Islamitische eschatologie - De islam leert dat alle levende wezens op aarde op de Laatste Dag door God geoordeeld zullen worden en wel op basis van hun daden. In tegenstelling tot het christendom leert de islam geen erfzonde, maar wel de neiging van ieder mens om van het goede pad af te dwalen. Adam wordt in de Koran net zo goed als Eva (die niet bij naam wordt genoemd) verantwoordelijk gesteld voor de zondeval. Hij had zijn partner immers moeten afhouden van het overtreden van Gods gebod. 'Zonde' is voor de moslim het begaan van fouten door slechte invloed van buitenaf of van de eigen ziel. Gedragsproblemen komen gedeeltelijk van binnenuit (*nafs*) en gedeeltelijk van buitenaf (invloed vriendenkring, mensen met een slechte invloed, beïnvloeding door de consumptiemaatschappij, invloed van Satan). Slechte daden kunnen gedeeltelijk worden gecompenseerd door het vervullen van religieuze plichten, onderwerping aan de wil van God en het doen van goede daden. Ieders goede en slechte daden zullen tegen elkaar afgewogen worden op de 'dag van de opstanding', ook wel 'het uur' of 'de dag van het oordeel' genoemd. Door de vergevingsgezindheid van God (*Rahim*) kunnen mensen de hemel bereiken. Soms kan een tijdelijke straf in de hel volgen. Een positieve balans resulteert altijd in rechtstreekse toelating tot het paradijs. Eeuwige straf krijgen ook degenen die Gods bestaan hebben ontkend en daarmee getornd hebben aan de inhoud van de geloofsbelijdenis.

Algemeen aanvaard is het geloof in de komst van een messiaanse figuur, *al Mahdi* ('de door God geleide'), die de wereld gerechtigheid zal brengen en terug zal voeren naar de ware islam. Maar omdat de Koran daarover zwijgt, en sommige van Mohammeds uitspraken daarover zoals opgetekend in de Hadith onbetrouwbaar worden gevonden, blijft de identiteit van deze figuur onderwerp van discussie binnen de islam. Zo zou het kunnen gaan om de profeet Jezus als messias, maar zou het ook kunnen gaan om de profeet Jezus die de messias op deze Dag zal komen brengen. Op dit punt hebben de sjiiten en soennieten heel afwijkende opvattingen.

Het paradijs (*djenna*) wordt in de Koran beschreven als een plaats waar geen moeite, verdriet of vermoeidheid is en waar de rechtvaardigen het aangezicht van de Godheid mogen zien. De paradijsbewoners mogen liggen op zijden rustbanken aan de oevers van stromende rivieren, terwijl zij genieten van hemelse spijsen en dranken, die hen door jongelingen worden aangereikt. Donkerogige maagden (*hoeris*) staan voortdurend tot hun beschikking. Veel gelovigen vatten deze beschrijving letterlijk op. Moslimgeleerden benadrukken echter het allegorische karakter ervan. Zo zouden de bomen de goede daden symboliseren en de rivieren het geloof van de rechtvaardigen. Omdat de goede vrouwen van de rechtvaardigen ook in het paradijs komen moeten de *hoeris*, net als de spijsen en dranken, symbool staan voor geestelijke zegeningen. Overigens komt het begrip *hoeris* slechts tweemaal voor in verzen die in de vroegere periode (in Mekka) zijn geopenbaard. Veel vaker komt het neutrale *zawjd* voor, dat met partner vertaald kan worden. Vooral voor een feministische uitleg van de Koran is dit van belang. Ook met betrekking tot islam en homoseksualiteit lijken in deze ayaat mogelijkwerijs een aantal verwijzingen te staan

Andere elementen uit de leer - Een ongelovige wordt in de Koran een *kafir* genoemd. "Kufr" betekent in het Arabisch ontkennen; een kafir verwijst naar iemand die het bestaan van God ontkent. Mensen van het Boek

vallen hier niet onder, ondanks de voor moslims moeilijk aanvaardbare Drieëenheid. Jezus Christus (*Isa*) wordt door de islam wel als belangrijke profeet erkend, maar niet als zoon van God.

Veel moslims kennen een sterke afhankelijkheid van het lot zoals God dat beschikt (*insha'Allah*, zoals God het wil), zowel goed als kwaad. De islam leert hen echter alles te doen wat in hun vermogen ligt om het kwade af te wenden, en daarna pas op God te vertrouwen. Het gebruik van medicijnen ten tijde van ziekte is voor een moslim dan ook verplicht en hij moet niet op het lot vertrouwen zonder verder iets te ondernemen.

Moslims zien 'heil' en 'redding' als een zaak van de hele gemeenschap, de universele islam. Velen zeggen dan ook te streven naar het realiseren van één wereldomvattende islamitische staat. Leven in één moslimgemeenschap, de *oemma*, geleid door moslims die kennis hebben van Gods wil, zou mensen helpen de wil van God op te volgen.

De praktijk - De praktijk van het islamitisch geloof steunt op een stelsel van riten en plichten, de *fiqh*, waarvan de 'Vijf zuilen van de islam' de belangrijkste zijn, namelijk de geloofsbelijdenis (de *shahada*), het verrichten van de vijfmaal daagse verplichte gebeden (de *salat*), het geven van aalmoezen (de *zakat*), het overdag vasten in de maand Ramadan en het maken van een bedevaart naar Mekka (de *hadj*). Elke moslim is traditioneel verplicht zich, indien maar enigszins mogelijk, aan deze vijf verrichtingen te houden. Hiermee worden de persoonlijke discipline van elke gelovige zowel als de onderlinge gemeenschap en de gehoorzame dienst aan God uitgedrukt.

Een moslim dient zich aan deze vijf zuilen van de islam te houden, maar tevens behoort hij te geloven in de Zuilen van geloof. Er is geen vastgesteld aantal, maar de meeste literatuur spreekt van zes zuilen: de eenheid van God, de engelen, de geopenbaarde Boeken, de profeten en de boodschappers, de Wederopstanding en de Laatste Dag en de voorbeschikking Gods.

De Koran geeft ook voorschriften omtrent het gebruik van voedsel. Voedsel kan *halal* (toegestaan) of *haram* (niet toegestaan) zijn. Veel van deze voorschriften komen overeen met de Thora, de boeken van Mozes. Zo is het eten van vlees afkomstig van tweehoevige dieren (bijvoorbeeld varkensvlees) verboden, behalve in tijd van nood. Ook wordt volgens de meeste tafsir in de Koran het drinken van alcoholische dranken verboden.

Moslims houden hun gezamenlijke erediensten meestal in de moskee, maar op zich kan op iedere reine plek het verplichte gebed worden verricht. Bidden kan alleen geschieden in staat van rituele reinheid (*wudu*) en bestaat uit een serie buigingen en teraardewerpingen, waarbij onder meer uit de Koran wordt gereciteerd. Het gebed wordt afgesloten met een korte buiging van het hoofd naar rechts en naar links onder het uitspreken van *as salaamoe `alaykoem wa rahmatullah* (vrede zij met u en de genade van God), mogelijk om de engelen te groeten die de goede en slechte daden van de gelovige bijhouden of om het contact met de wereld om je heen te herstellen. Tijdens het gebed richt men zich naar de Ka'aba in Mekka. In het begin van Mohammeds profeetschap verrichtten de moslims hun gebeden in de richting van Jeruzalem, maar de qibla werd later tijdens zijn profeetschap veranderd naar Mekka.

Het hoogtepunt van de week ligt voor moslims op vrijdagmiddag, vergelijkbaar met de sabbat voor joden en de zondag voor de christenen. Er wordt voorafgaand aan het Dhuhr-gebed dan een preek (*choetba*) gehouden, gevolgd door het gezamenlijke gebed, dat dan twee gebedscycli omvat in plaats van vier. Het betreft echter geen rustdag; er mag gewerkt worden op deze dag.

De islam kent geen priesterschap, maar wel geestelijke zowel als politieke leiders, theologen en rechtsgeleerden. Bij soennitische moslims wordt geestelijk en politiek leiderschap niet gecombineerd, bij sjiïeten wel. Een voorganger in de moskee (voor soennitische moslims) wordt *imam* (van het Arabische 'amma' = vooraan lopen) genoemd, bij sjiïeten wordt de term ook gebruikt voor een belangrijk geestelijk leider. Andere religieuze titels zijn: *sjeich* (Soefileider), *Alim* (meervoud *Oelema*) (jurist/theoloog), *ayatollah* (sjiïsme), *moefiti* (juridisch adviseur) en *kalief* (hoofd van het kalifaat). Verder wordt een vernieuwer van het geloof een *mujaddid* genoemd en een strijder voor het geloof een *mujahed*. Een *qadi* tenslotte is een islamitisch rechter.

2. HINDOEÏSME

Hindoeïsme is de verzamelnaam die vanaf de 19e eeuw wordt gegeven aan diverse godsdiensten van Indiase oorsprong. De benaming is afgeleid van het Perzische woord 'hindoe', dat "rivier" betekent. Later verwees het woord 'hindoe' naar de bewoners van de Indusvallei en ging zo "Indiër" betekenen. Van de 1 miljard tellende bevolking van India noemt 80% zichzelf hindoe. In de rest van de wereld leven nog bijna 50 miljoen hindoes. Al vertonen hun religieuze praktijken grote overeenkomsten, toch is geen enkele omschrijving van het begrip 'hindoeïsme' voor alle hindoes van toepassing. Zo verschilt de plattelandsgodsdienst grondig van de meer filosofisch onderbouwde godsdienstbeoefening. Het hindoeïsme is de oudste nog levende religieuze traditie ter wereld; er zijn verscheidene heilige geschriften, die niet nauwkeurig gedateerd kunnen worden en waar al helemaal geen auteur van bekend is. Er is geen sprake van een enkele hoofdstichter. Vermoedelijk zijn Arische en Dravidische elementen versmolten. Het Jajinisme en het Boeddhisme worden door hindoes wel beschouwd als afsplitsingen van het hindoeïsme. Boeddha heeft zelfs de status van negende incarnatie van Krishna verworven. Een bij hindoes bekende metafoer is die van het hindoeïsme als stam van een boom, waar alle andere godsdiensten als bladeren aan groeien. Dit verklaart zowel hun tolerantie ten aanzien van andersdenkenden als hun vaak heftige afwijzing van proselitisme.

Volgens de Arische invasietheorie vielen mensen uit Centraal-Azië, Ariërs genoemd, vanaf circa 1500 v. Chr. Noordwest-India binnen. Zij brachten hun eigen vedische religie mee en hun religieuze praktijken vermengden zich met die van de mensen uit de Indusvallei. Zo zouden de Veda's voor veel hindoes de meest gezaghebbende geschriften, ten dele door hen geschreven zijn buiten India. De theorie wordt sinds enige tijd betwist en er bestaan tegenwoordig ook andere theorieën over het ontstaan en de oorsprong van de religies van India. Hoe dan ook, de godsdiensten van het hindoeïsme gaan zonder twijfel het verst terug in de tijd van alle religies met een heilige schrift.

Binnen het hindoeïsme bestaan veel verschillende stromingen. Er zijn hindoes die monotheïstisch zijn, hindoes die polytheïstisch zijn en hindoes die monistisch zijn. De monotheïsten zien elke 'god' als facet van de ene God. De monisten geloven dat God en de ziel één zijn.

Een aantal van de bekendste goden zijn:

- Brahma vertegenwoordigt het *genererende* of *scheppende* aspect van G-O-D in de drie-eenheid Generator (Schepper)/Onderhouder/Destructor (Vernietiger). Het onderhoudende aspect van God wordt vertegenwoordigd door Vishnu en het vernietigende aspect door Maheshvara (Shiva). Hindogoden en -godinnen worden vaak afgebeeld of gebeeldhouwd met verscheidene hoofden of armen om hun speciale kwaliteiten te laten zien. Zo wil een Brahma met vier gezichten tonen dat Brahma regeert over de vier windrichtingen. Brahma wordt ook afgebeeld met vier armen, waarin hij de heilige boeken, de rozenkrans en de veldfles water van een heilige man vasthoudt. Brahma is de schepper van het heelal en god van de wijsheid. Zijn vrouw Saraswati is de godin van de kunst, muziek en literatuur. Ze staat meestal afgebeeld met een boek en een vina, een soort muziekinstrument, in haar handen.

- Vishnu is het *onderhoudende* (beschermende) aspect van God en doordringt alles in dit universum. Hij wordt verbeeld als rijdend op een adelaar, Garuda, met zijn vrouw Lakshmi, de godin van schoonheid en geluk. Vishnu wordt afgebeeld met vier armen, waarin hij een trompetschelp, een lotusbloem, een discus en een knuppel vasthoudt. Shiva

- Shiva vertegenwoordigt het *transmuterende* of *vernietigende* aspect van God. Alles in de schepping bestaat maar tijdelijk en zal vroeger of later getransmuteerd of vernietigd worden. Shiva wordt vaak afgebeeld met acht armen, een drietand (trishul), een cobra (naga) en als rijdier een stier (Nandi). Op afbeeldingen en als beeld staat Shiva tevens dikwijls dansend afgebeeld. Deze zogenaamde tandava dans wordt wel gezien als de uitbeelding van de energie die door het universum stroomt en die dag en nacht, de seizoenen, geboorte en dood veroorzaakt. Als Shiva danst, vertrapt hij als het ware de dwerg van onwetendheid. Ook wordt hij

gezien als 'Koning van yoga' (Yogeshwar) en wordt dan ook vaak in yogahouding afgebeeld. De verering vindt vaak plaats door een Shiva-'linga', een fallus-symbool. Zijn vrouw is Parvati.

- Krishna wordt wel de God van de *bhakti* of devotie genoemd. Maar Hij is tevens de koning die aan de zijde van Arjuna de strijd aanvoerde in de Mahabharata oorlog. Ook Krishna wordt wel gezien als een grote historische Goeroe die geassocieerd wordt met Yoga. Zijn leringen rond dit thema in de dialogen met Arjuna vonden hun neerslag in de populaire *Bhagavad gita* (Lied van God), een onderdeel van het Mahabharata epos. Mahabharata betekent *Groot India* en de door Krishna geleide campagne was dan ook bedoeld om India te verenigen. Je ziet Krishna vaak uitgebeeld in Zijn jongere jaren met Zijn magische fluit (als de toegankelijke, zoete *Vraja Krishna* van Vrindavan zoals in de Srimad Bhagavatam), maar ook wel als de taaie koning (minder toegankelijke) *Parthasarathi Krishna* op het slagveld in een strijdswagen aan de zijde van Arjuna (zoals in de Mahabharata). De echtgenote van Krishna in de Mahabharata heet Satyabhama (Mahalakshmi). In de Srimad Bhagavatam wordt hij geassocieerd met Radha. Krishna is de achtste incarnatie van Vishnu.

- Rama is de held van het prachtige heldenepos de Ramayana, dat het verhaal vertelt van zijn overwinning op de boosaardige koning Ravana. Rama wordt aanbeden als de ideale mens: dapper, knap, trouw en vriendelijk. Hij is een grote held, een goede echtgenoot en een rechtvaardige koning. De apengod Hanuman, die Rama helpt om Ravana te verslaan, wordt zelf ook als een god vereerd. Rama is de zevende incarnatie van Vishnu.

- Durga wordt gezien als één van de vormen van Devi (de Godin). Ze belichaamt het centrum van de kracht (Shakti), waarmee het universum is gecreëerd. Ze wordt vaak afgebeeld met veel armen met wapens en rijdend op een tijger. Hiermee zou zij vele demonen verslagen hebben.

- Ganesha, de god met het "olifantenhoofd", neemt hindernissen weg en is de beschermheilige van reizigers. Hindoes bidden tot Ganesha voor ze aan iets nieuws beginnen, zoals een nieuwe baan of wanneer ze verhuizen. Ganesha wordt wel gezien als de zoon van Shiva en Parvati. Hij rijdt op een muis.

Feesten - Door de veelheid van goden en godinnen en hun verschijningsvormen, de grote regionale verschillen en het feit dat bepaalde feesten alleen binnen bepaalde kasten gevierd worden, is het moeilijk, zo niet onmogelijk, aan te geven wat de belangrijkste feesten zijn. Toch hier enkele voorbeelden:

- Holi, uitbundig voorjaarsfeest, houdt verband met Vishnu.
- Diwali of Lichtfeest, wordt wel door alle kasten gevierd op de donkerste nacht van het jaar (nieuwe maan van eind oktober/begin november).
- Nawratam Puja, feest ter ere van de godin Durga. Nawratam betekent negen nachten

Eredienst vindt plaats in tempels of gewoon thuis. De meest gebruikelijke manieren van aanbidden zijn het zingen van gebeden of mantra's, het doen van offeringen of het gebruiken van beelden.

Het kastenstelsel - De hindoemaatschappij is traditioneel verdeeld in vier groepen, kasten (Hindi: jati) geheten. Het zijn de:

Brahmanen (priesters)

Kshatriya's (edelen en soldaten)

Vaishya's (kooplieden)

Sudra's (dienaren).

(Paria's (onaanraakbaren of Dalits)

(deze niet behorende tot het kasten systeem, maar veeleer een persoon, die de Veda's niet mag en/of kan bestuderen)

Deze vier maatschappelijke lagen zijn niet per definitie permanent volgens de leer van Heer Caitany Mahaprabhu, voor iemand die erin is geboren. Al zal het diens latere beroep en partnerkeuze kunnen bepalen, men kan alsnog opstijgen naar een hogere spirituele positie alsmede naar een hogere sociale klasse al naar

gelang van de zegeningen van de geestelijk leraar. De vier groepen vullen elkaar aan in de maatschappelijke belangen, maar er is toch een hiërarchie.

Deze hiërarchie vind z'n volmaaktheid in het 'varna-asrama' stelsel waarin deze vier maatschappelijke orden in zijn opgenomen. Ze bestaan echter uit acht namelijk de samenvoeging van de vier spirituele geldingen; 'brahmacari'; grihasta; vanaprasta; en sannyasa.'. Dit heeft als doelstelling om elk lid van die samenleving waar het varna-asrama stelsel wordt toegepast vanuit z'n eigen positie omhoog kan via spirituele gewaarwording naar spirituele perfectie. Wanneer een sudra een dienaar een sannyasa dient en een grihasta een vanaprasta, dan wordt de sudra als meer gevorderd beschouwd. Niet omdat hij trotser is geworden, maar omdat een Sannyasi dienen van een ander niveau is. De sannyasi wordt dan ook als de meest gevorderd erkent vanwege de zegeningen van zijn geestelijk leraar, die zelf een sannyasi is. Sannyasin nemen betekent in feit de rug toe keren naar de materiele natuur. Zodoende wordt de sannyasi in staat gesteld mits een bevoegd geestelijk leraar aangesloten bij een geestelijke erfopvolging de overige geestelijke en maatschappelijk geldingen te bevrijden van het materiële bestaan. In vroegere tijden waar de koningen nog de scepter zwaaiden waren er zeer voldane en vertrouwelijke relaties met de brahmana's, die de koningen van goddelijk adviezen voorzagen in overeenstemming met de heilige schiften. De brahmana ontvangt zijn positie door de Veda's te bestuderen onder leiding van een guru, die tevens een sannyasi behoort te zijn en naar schriftelijke believen, de menselijke samenleving poogt te dienen. Hedendaags is een van de religieuze stromen, die deze vorm van cultuur vorm geeft, terug te vinden bij bijvoorbeeld de Hare krsna gemeenschap. Mocht een van de maaschappelijke of spirituele geldingen in contact komen met een bonifide sannyasi of geestelijk leraar, dan kan elk van individueel het allerhoogst peil van eeuwige zelf realisatie bereiken en zo terug keren terug naar huis terug naar God.

De paria's, onaanraakbaren, of Dalits vallen eigenlijk buiten het kastesysteem. Zij staan onderaan de maatschappelijke ladder, hebben het vuilste en hardste leven en krijgen de minste waardering. De groepen leven permanent gescheiden van hogere kasten en (lichamelijk)contact met mensen uit hogere klassen is uit den bozen. Ook binnen de 'outcasts' bestaat er een hiërarchie, gebaseerd op de religie. Hierin staan de hindoes bovenaan, gevolgd door Moslims en Christenen. Het geloof in de karma werd bij de instandhouding van het kastesysteem 'misbruik' door de hogere klassen; het was volgens de oude geschriften iedereen's eigen schuld waar hij of zij uitkwam door het principe van karma.

Hoewel het kastesysteem in de vorige eeuw officieel is afgeschaft in India, wordt het in de praktijk nog vaak toegepast. De verschillende groepen blijven gescheiden leven en de discriminatie blijft in stand. Hoewel de invloed van de kasten op iemands leven steeds minder wordt, blijven de regels toch behoorlijk strikt. Bij Hindoestanen in Suriname en in Nederland speelt het kastenstelsel een veel kleinere rol dan bij hindoes in India.

Er zijn nieuwe stromingen die het kastenstelsel verwerpen of oudere die het nooit gekend hebben. De zwakke sociale positie van personen uit de lagere kasten leidt in India vaak tot spanningen en onrust.

tempel - Hindoes houden hun erediensten in gebouwen, die ze *mandir* of tempels noemen. Overal in India staan tempels en ook in andere plaatsen waar hindoes zich hebben gevestigd zijn tempels gebouwd. Deze tempels zijn meestal opgedragen aan een bepaalde god, godin of heilige man. Ze worden gezien als het aardse huis van de godheid wiens aanwezigheid wordt getoond door een afbeelding of een beeld in het binnenste, heiligste deel van het tempelgebouw. Veel hindoes vereren hun goden ook thuis, in een bepaalde kamer of een deel van een kamer. Er bestaan geen vastomlijnde regels voor het eren van de goden. Sommige mensen gaan elke dag naar de tempel; anderen komen alleen op speciale dagen, zoals feestdagen naar de tempel. Weer anderen kennen geen tempels maar gaan regelmatig naar groepsmeditaties in speciale meditatiecentra (*jagrti's*).

Geschriften - Er zijn veel verschillende geschriften die voor hindoes belangrijk zijn. De Veda's hebben het meeste aanzien, maar worden slechts door weinigen gelezen. De verhalen, zoals de Ramayana en de Mahabharata, worden veel meer gelezen. De meeste geschriften zijn in de loop der tijd aangepast. De datering is moeilijk en veel data worden nog steeds aangepast. Alle geschriften zijn geschreven in het Sanskriet.

Veda's - De Veda's zijn de oudste geschriften van het hindoeïsme. Er staan geen wetten of regels in, maar veel over God, filosofie, het universum, de natuur en de juiste levenswijze. Ze zijn meer dan 5000 jaar oud. Er zijn 4 Veda's. Veda betekent kennis en werd door 4 families middels versjes doorverteld (Panditai).

Bhagavad gita - De *Bhagavad gita* is een dialoog tussen Krishna en prins Arjuna voor aanvang van een grote strijd. Het gaat vooral over het vinden van God en het juiste handelen. Het is onderdeel van de Mahabharata.

Upanishads - Er zijn meer dan 100 Upanishads die verschillende onderwerpen behandelen. De eerste Upanishads werden geschreven ver voor 1000 v.C. maar tot 1500 n.C. kwamen er nieuwe bij. Belangrijke onderwerpen zijn de ziel en de relatie daarvan met God

De geboorte - Het hindoeïsme heeft zestien sanskara's (rituelen) waaraan veel hindoes zich proberen te houden. Maar liefst elf van de zestien sanskara's hebben met de geboorte te maken. De gebruiken verschillen per hindoe en hier wordt één bepaalde situatie omschreven. De ouders moeten voordat ze een kind willen verwekken een priester raadplegen over het tijdstip waarop de bevruchting plaatsvindt. De hindoes geloven namelijk dat het kind dan een zo goed mogelijk karma krijgt.

Tijdens de zwangerschap van de aanstaande moeder dient zij allerlei heilige teksten voor te lezen, zodat de baby door hun gunstige invloed kan worden beschermd. Ook wordt tijdens de 8e maand van de zwangerschap rijst aan Vishnu geofferd zodat de krachten van Vishnu op het ongeborn kind kunnen worden overgedragen. Tijdens de geboorte moet de vader van het kind de navelstreng doorknippen en vervolgens het kind aannemen. Als het kind een naam gegeven wordt (dit gebeurt meestal op de tiende of twaalfde dag na de geboorte) moet eerst zeer nauwkeurig het tijdstip van de geboorte worden vastgesteld, zodat de priester kan zeggen welke lettergrepen de naam moet krijgen. De lettergrepen zijn namelijk verbonden met goden en natuurkrachten. Tijdens de naamgeving komt de baby voor het eerst buiten. De baby wordt dan gewassen en in nieuwe kleren gestoken. De meeste hindoes brengen dan meestal ook nog een bezoek aan de plaatselijke tempel. Als het kind een, drie, vijf of zeven maanden oud wordt, wordt bij hem of haar het hoofd kaalgeschoren. Ook wordt op deze dag het oorleltje van de meisjes doorboord, om zo het eerste verschil tussen jongens en meisjes te tonen.

Feesten - Door de veelheid van goden en godinnen en hun verschijningsvormen, de grote regionale verschillen en het feit dat bepaalde feesten alleen binnen bepaalde kasten gevierd worden, is het moeilijk, zo niet onmogelijk, aan te geven wat de belangrijkste feesten zijn. Toch hier enkele voorbeelden:

Dood - Eén van de 16 sanskara's vindt plaats tijdens het overlijden van een persoon. Zoals bij alle gebruiken verschilt dit ook weer per hindoe. Hier wordt weer één bepaalde situatie omschreven. De zoon van de overledene (of een andere man uit de familie) moet dan een druppel van de rivier de Ganges in de mond van de stervende doen. Water staat namelijk symbool voor het leven, de vergankelijkheid en de oneindigheid. Als vervolgens ook de anderen de persoon water in de mond hebben gedaan, leest de priester de stervende voor en bidt met hem en zijn familie.

Omdat de hindoes geloven in een vergankelijk lichaam en een onsterfelijke ziel cremieren zij de doden zo snel mogelijk, omdat zij geloven dat de ziel zo snel mogelijk terug moet naar de oerbron. Nadat het lichaam in een doodskleed gewikkeld is, wordt het naar een crematorium gedragen, waar het vervolgens gecremeerd wordt.

Voor de crematie legt de zoon van de overledene kleine stukjes brandend hout in de mond van de overledene waarbij de volgende woorden uitgesproken worden: "Dit stuk voedsel wordt aan u opgediend, o overledene. Moge dit u tot genoegen zijn en moge dit uw bevrijding van alle banden inhouden." Tijdens het ontsteken van de brandstapel spreekt men gebeden uit de heilige teksten uit om de ziel vrede te schenken.

Na de crematie worden de as, bloemen en botten verzameld, om deze vervolgens in de rivier de Ganges te verstrooien.

3. BOEDDHISME

Het boeddhisme is een dharmistische non-theïstische wereldreligie. Het is een filosofisch-religieuze stroming die in het noorden van India werd gesticht door Gautama Boeddha. Volgens de historische wetenschap leefde Boeddha waarschijnlijk van ca. 450 tot ca. 370 v. Chr. in India. Door moderne geleerden wordt ook ca. 480-400 v.C. gesuggereerd. Er zijn ook alternatieve data die gangbaar zijn vanuit de geloofstradities zelf. Alle bronnen zijn het er echter over eens dat Boeddha stierf op 80-jarige leeftijd.^[1] Het boeddhisme heeft zich geleidelijk over andere delen van Azië uitgebreid en heeft een centrale rol gespeeld in de spirituele, culturele en sociale ontwikkeling van de oosterse wereld. Tegenwoordig telt het boeddhisme ongeveer 415 miljoen aanhangers, waaronder een snel groeiend aantal in de westerse wereld.

De oorspronkelijke naam van het boeddhisme is "Boedddhasasana" (pali), wat 'de leer van de Boeddha' betekent. De kern van deze leer is het natuurlijke principe dat de Boeddha ontdekte als resultaat van zijn zoektocht naar een einde van het lijden en de ontevredenheid. "Boeddhisme" is in de loop der tijden een verzamelnaam geworden voor de vele tradities die gebaseerd zijn op de oorspronkelijke leringen van de Boeddha.

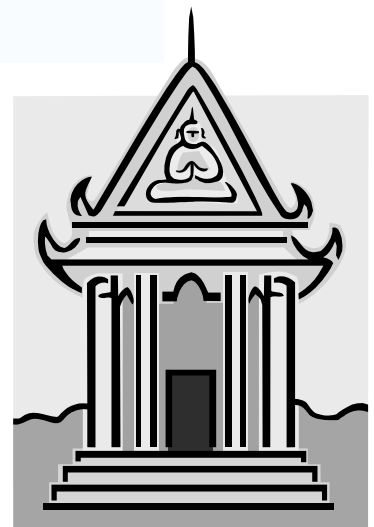
De ontstaansgeschiedenis van het Boeddhisme dateert uit de vijfde eeuw voor Christus en is in grote lijnen als volgt overgeleverd: Wijze mannen bezochten de toenmalige koningin Maya en vertelden haar dat ze zwanger was van een goddelijke zoon die een groot heerser of leraar, Boeddha, zou worden. Maya stierf een week na de geboorte van die zoon, Siddhartha Gautama, in het kraambed. Haar echtgenoot, de koning Suddhodhana, was vastbesloten dat zijn zoon hem ooit zou opvolgen. Daarom voedde hij de jonge prins op in de beschermde omgeving van het koninklijk paleis en zag hij erop toe dat hij niet met de buitenwereld in contact kwam. Siddhartha leidde zodoende weliswaar een leven van luxe en plezier, maar hij was niet gelukkig.

Hij trouwde met zijn nicht en werd vader van een zoon. Op een dag verliet Siddhartha het paleis om een tochtje te gaan maken. Tijdens dat uitstapje zag hij vier mannen: Een oude man, een zieke man, een dode man en een asceet, die zelf niets bezat, maar leefde van voedsel en geld dat hem geschonken werd. Niettemin zag hij er gelukkig uit. Siddhartha besloot het voorbeeld te volgen en vertrok diezelfde avond nog uit het paleis. Hiermee wilde hij het antwoord vinden op de vraag waarom mensen zo moesten lijden.

Hij sloot zich aan bij vijf asceten die zich in de wildernis hadden afgezonderd. Ze leefden vrijwillig zonder voedsel en slaap. Zes jaar later, toen hij bijna doodging van de honger besloot hij dat dit niet de juiste manier was om wijsheid te bereiken. Hij trok daarom verder, richting de stad. Toen hij weer op kracht was besloot hij onder een boom te mediteren, en er niet onder vandaan te komen zonder dat hij het antwoord op zijn vraag had. Zijn vraag was waarom mensen moesten lijden. Op de negenenvestigste dag kreeg hij inzicht in de oorzaken van het lijden van de mens en hoe dat lijden moest worden weggenomen. Door deze antwoorden was hij een verlicht persoon, Boeddha. Hij bereikte een staat van vreugde en vrede, dit wordt Nirwana genoemd.

De rest van zijn leven, trok hij door India onderwijzend wat hij had geleerd. Zijn eerste volgelingen waren de vijf asceten. Ook zijn familie nam zijn leer aan en zijn tante werd de eerste boeddhistische non. Zijn volgelingen werden shangha's genoemd. Op tachtigjarige leeftijd wist hij dat hij zou sterven. Ook zou hij niet opnieuw worden geboren omdat hij verlicht was, en nu voor altijd naar het Nirvana ging. Een centraal begrip in het boeddhisme is het Drievoudig Juweel (pali: tiratana) of de Drie Juwelen. Dit Drievoudig Juweel bestaat uit de Boeddha, Dhamma en Sangha.

De Boeddha is de ontdekker van het principe van de Dhamma (Sanskriet:Dharma). De Dhamma wordt beschreven als doodloos, en bestaat onafhankelijk van de Boeddha. De Dhamma is altijd aanwezig, of er nu een Boeddha is of niet. De Boeddha is ontwaakt aan de Dhamma, verlicht door de

superieure kennis van de realiteit in het hier en nu. Dit Dhamma is wat de Boeddha zijn discipelen onderwijst. Als de discipelen de instructies van de Boeddha begrijpen en er naar handelen en het uitvoeren, kunnen zij zelf ook de Dhamma zien. Dan zijn zij ook verlicht om hetzelfde einde van lijden en ontevredenheid te bereiken als de Boeddha. De Sangha is de gemeenschap van personen die deze staat van verlichting trachten te bereiken.

Boeddha verwijst zowel naar de historische Boeddha in de persoon van Boeddha Gautama, als naar het "Boedddhaschap". Het Boedddhaschap is een titel die gegeven wordt aan personen die door hun eigen inspanning en zonder leraar de Dhamma hebben gezien.

Basisconcepten in het boeddhisme - Alhoewel de focus van het boeddhisme heel specifiek is gericht op de karakteristieken van de werkelijkheid (hoe de werkelijkheid is), zijn ook andere aspecten van het leven van belang in het boeddhisme. Het boeddhisme bevat een breed spectrum aan leringen die niet direct gericht zijn op de pure kern van de Dhamma, maar zorgen voor de ontwikkeling van het karakter. Voorbeelden van deze leringen zijn de Vijf Voorschriften, de Vier verheven geestestoestanden en de tien paramitas. Boeddha zei dat als een persoon naar deze principes handelt en ze in zichzelf ontwikkelt, hij gelukkiger zal zijn en beter in staat is ook de hogere Dhamma beter te begrijpen en toe te passen.

De vijf voorschriften - De vijf voorschriften zijn het basisniveau van moraliteit voor een praktiserende boeddhist. Indien iemand dat wil, kan hij ervoor kiezen om in plaats van de vijf voorschriften vrijwillig de acht voorschriften, de tien voorschriften of de patimokkha voor monniken of nonnen na te leven.

De vier verheven geestestoestanden - De Vier verheven toestanden zijn vriendelijkheid, compassie, vreugdevolle appreciatie en evenwichtigheid. Het zijn de vier 'goddelijke' geestestoestanden, omdat gezegd wordt dat de goden deze vier geestestoestanden in ruime mate bezitten.

De tien paramitas - De tien paramitas zijn de tien perfecties van het Theravada Boeddhisme. In het Mahayana-Boeddhisme zijn er zes paramitas. De tien perfecties zijn karaktereigenschappen, die door oefening kunnen groeien in het karakter van het individu. De tien paramitas zijn: vrijgevigheid, moreel gedrag, verzaking (afstand doen), wijsheid, energieke inspanning, geduld, oprechtheid, vastberadenheid, vriendelijkheid en evenwichtigheid. De zes perfecties van het Mahayana zijn: vrijgevigheid, moreel gedrag, geduld, vreugdevolle inspanning, concentratie en wijsheid.

Karma, wedergeboorte, hemel en hel - Verder bestaan in de boeddhistische kosmos goden en geesten, en is deze boeddhistische beschrijving van de kosmos niet in tegenspraak met de moderne wetenschap. De Boeddha onderwees ook het principe van karma (kamma): goede acties leiden tot goede resultaten, en slechte acties hebben slechte gevolgen. Boeddha zei dat karma bestaat uit intentie. Het gaat bij karma dus om de intentie die de actie motiveert.

Ook het beginsel van wedergeboorte is een fundamenteel boeddhistisch concept. De manier waarop wedergeboorte plaatsvindt, heeft veel te maken met hoe een persoon in het verleden gehandeld heeft. Goede acties brengen een wedergeboorte als een hogere of lagere brahma of deva (dit zijn twee soorten goden), of als een mens in een comfortabele situatie. Slechte acties veroorzaken een wedergeboorte in een hel, als een geest of dier, of als mens in een slechte situatie. Ook een leven in een hemel is echter slechts tijdelijk. Als het leven daar voorbij is, volgt een geboorte in misschien een lagere hemel (deva), een mens, dier of in een hel. Het hangt af van het ethisch karakter van vroegere handelingen.

Het huidige leven wordt volgens het boeddhisme voorafgegaan door een lange reeks vorige levens. Alleen het bereiken van verlichting brengt dit alsmaar doorgaand rad (samsara) van doodgaan en geboren worden tot een einde. Dan is er ook een einde aan ouderdom en ziekte, zorgen, spijt, pijn en wanhoop.

Korte beschrijving van cruciale concepten - De Boeddha moedigde een gezonde verhouding tussen geloof en directe empirische waarneming aan. Hij zei dat geloof gebalanceerd dient te worden met wijsheid. De wijsheid in het boeddhisme is gericht op het correct begrijpen van het leven, en uit zich in een leven dat correct geleefd wordt. Geloof alléén is blind, het gelooft alles wat gezegd wordt en kan niet discrimineren tussen waarheid en onwaarheid.

Alle dingen die bestaan (zowel materieel als geestelijk) hebben de volgende drie karakteristieken:

1. Ze zijn vergankelijk en onderhevig aan verandering (pali: anicca)
2. Doordat dingen veranderlijk zijn, kunnen onze wensen met betrekking tot deze dingen nooit compleet vervuld worden. Ze zullen blijven veranderen en dat is pijnlijk (pali: dukkha).
3. Daarom zijn deze dingen ook niemands werkelijk bezit, niemand heeft er complete controle over. Er bestaat dan ook geen echte onveranderlijke essentie, zelf of ziel, waarvan je kunt zeggen: "Dat ben ik". Alle dingen zijn zelfloos (pali: anattā).

De enige uitzondering hierop is het nirwana, het hoogste dhamma, dat onvergankelijk en niet pijnlijk is, en ook zelfloos.

Middenweg - De middenweg is een centraal aspect van de praktijk van het boeddhisme. De leer van de middenweg benadrukt het vermijden van de twee extremen van 'het nastreven van sensueel geluk in sensueel plezier' en 'het nastreven van zelfkwellend of zelfkastijding'. Deze twee extremen zijn volgens de leer van de middenweg onvoordelig, en leiden niet tot verlichting. De middenweg bestaat uit het achtvoudige pad, en heeft betrekking op de vier nobele waarheden. Wie de middenweg tot het einde volgt, bereikt het nirwana.

Geschriften - De oudste verzameling geschriften in het boeddhisme is de Pali Canon (pali: tipitaka), zoals dat bewaard is gebleven in de Theravada Traditie. Het is opgesteld in de taal pali, een soort volkse spreektaalversie van het Sanskriet en bestaat uit 3 onderdelen (de pitakas):

- de Suttapitaka: de toespraken en uitspraken van de Boeddha, zoals kort na zijn dood opgeschreven door mensen die hem goed gekend hadden.
- de Vinaya: over de discipline en regels van de monniken.
- de Abhidhamma: later filosofisch commentaar.

Er zijn ook veel commentaren op de Pali Canon gemaakt. Deze worden in een aparte set uitgegeven. In 250 v. Chr. is de Pali Canon 'gesloten'. Sindsdien zijn er geen toespraken toegevoegd, veranderd of weggehaald. Al met al bevat de Pali Canon 44 boeken in de Thaise editie: een hele boekenkast vol.

Ook in de geschriften van het Mahayana boeddhisme zijn de originele geschriften van de Boeddha aanwezig, echter in het sanskriet. Sommige toespraken uit de Pali Canon zijn echter niet terug te vinden in de geschriften van het Mahayana. Daarnaast bevatten de Mahayana geschriften vele andere toespraken van de Boeddha alsmede leringen van bijvoorbeeld zijn naaste discipelen. Deze toespraken bevatten nieuwe leringen. Volgens de Mahayana traditie zijn sommige van deze toespraken door de Boeddha in de hemel gegeven aan de goden daar, zijn daar behouden en ongeveer 600 tot 1200 jaar later weer opgetekend door monniken in de Mahayana traditie. Ook hebben de latere lokale tradities zoals in Tibet, China en Korea latere geschriften toegevoegd. De Mahayana is gericht op het bereiken van het boeddhischchap, waarin men de wijsheid heeft om vele anderen tot de verlichting te leiden. Het einddoel van de beoefening van de Theravada school leidt tot het bereiken van individueel Nirvana of Arahant (Pali), wat een einde betekent aan de kringloop van wedergeboorte en lijden.

Feesten - De boeddhistische kalender is (met uitzondering van in Japan) een maankalender, gebaseerd op de hindoe maankalender. Het jaar is in deze kalender 11 dagen korter dan in de zonnekalender en de feestdagen verschuiven derhalve ten opzichte van onze op de zon gebaseerde kalender. Elke drie of vier jaar verschuift de maankalender een maand naar voren, zodat de feestdagen vaak grofweg in dezelfde zonnemaand vallen.

In het boeddhisme zijn er verschillende belangrijke gedenkdagen. Deze dagen zijn ook nationale feestdagen in veel boeddhistische landen. De drie belangrijkste gedenkdagen gedenken de Boeddha, Dhamma en Sangha en zijn:

1. Magha Puja (volle maan in januari) — de dag waarop 1250 Arahants tegelijkertijd een spontaan (zonder het vooraf te regelen) bezoek brachten aan de Boeddha. Deze dag gedenkt de *Sangha*.

2. Vesakha Puja (volle maan in mei) — de dag waarop Gautama Boeddha geboren werd, verlichting bereikte en overleed (het Parinibbana bereikte). Deze dag gedenkt de *Boeddha* en wordt soms ook wel Boeddhadag genoemd.
3. Asalha Puja (volle maan in juli) — de dag waarop de Boeddha zijn eerste lering gaf in het hertenpark van Sarnath. Dit is ook de dag waarop de pansa (of vassa) begint; het drie maanden lange retraite voor bhikkhus gedurende het regenseizoen. Deze dag gedenkt de *Dhamma*.

4. JODENDOM

Het jodendom is de religie van het Joodse volk en één van de vroegst geregistreerde monotheïstische godsdiensten.

Het jodendom past niet gemakkelijk in de westerse categorieën zoals religie, ras, etniciteit of cultuur. Dit komt omdat Joden het jodendom in termen van 4000 jaar geschiedenis begrijpen. Tijdens dit lange tijdperk hebben Joden slavernij, anarchisme, theocratie, verovering, bezetting en ballingschap ervaren en zijn zij in contact geweest en beïnvloed door het Oude Egypte, Babylonië, Perzië, het Griekse hellenisme, evenals moderne bewegingen zoals de Verlichting en de opkomst van het nationalisme. Daarom stelt Daniel Boyarin dat "Joods zijn de pure categorieën van identiteit doorbreekt, omdat het niet nationaal is, niet genealogisch, niet godsdienstig, maar elk van deze, in een dialectische spanning."

De principes en de geschiedenis van het jodendom vormen de historische fundamenten van vele andere religies, waaronder het christendom en de islam.

Rabbinse visie - Volgens godsdienstige joden, was Avraham (Abraham) de eerste Jood. Rabbinse literatuur vertelt dat hij de eerste was om het tegen de rest van de wereld op te nemen en de dwaasheid van afgodendienst af te werpen. Daarop beloofde God dat Avraham, inmiddels al op hoge leeftijd, nog kinderen zou krijgen, om te beginnen Yitzchak (Isaak), die zijn werk zouden voortzetten en *Eretz Yisrael* (het Land van Israël) (daar Kana'an (Kanaan) genoemd) zouden erven. Volgens de Tenach gaf God de zoon van Yitzchak, Yaakov (Jakob), de naam *Israël*, hetgeen "hij die met God worstelt" betekent, en wijdde zijn nakomelingen in om zijn natie te zijn.

God stuurde Yaakov en zijn kinderen naar Egypte; nadat zij uiteindelijk slaven werden, stuurde God Moshe (Mozes) om de Israëlieten uit de slavernij terug te kopen. Na de Uittocht uit Egypte bracht God hen naar de berg Sinaï om hun de Thora te geven, en bracht hen uiteindelijk naar Eretz Yisrael. God bepaalde dat de nakomelingen van Moshe's broer Aharon (Aaron) een priesterklasse binnen de Israëlitische gemeenschap zouden zijn. Zij dienden eerst in de Tabernakel (een verplaatsbaar huis van verering), en later dienden hun nakomelingen in de Tempels van Jeruzalem.

Bij terugkomst in Eretz Yisrael, werd de tent met de tabernakel in de stad van Sjilo geplaatst en bleef daar meer dan 300 jaar. Gedurende deze tijd verstrekten God het Joodse volk leiders en strijders, waaronder zo nu en dan vrouwen, om de natie te verzamelen nadat hij vijanden stuurde om hen aan te vallen. Na verloop van tijd daalde de moraal van de natie tot het punt waarin God de Filistijnen toestond om de tempel in Sjilo te veroveren en te plunderen.

De inwoners van Israël vertelden de profeet Shmuel (Samuel) dat zij het punt hadden bereikt waar zij behoefte hadden aan een permanente koning, zoals andere naties die hadden. God wist dat dit niet het beste voor de joden was, maar willigde het verzoek in en liet Shmuel Saul, een groot maar zeer bescheiden mens, benoemen als koning. Toen de mensen Saul overhaalden tegen een order die via Samuel gegeven was in te gaan, beviel God Samuel om David in plaats van Saul te benoemen.

Zodra David gevestigd was, vertelde hij de profeet Nathan dat hij een permanente tempel zou willen bouwen. Als beloning beloofde God David dat hij zijn zoon zou toestaan om de tempel te bouwen en de troon nooit van zijn

kinderen zou onttrekken. Davids zoon Shlomo (Salomo) bouwde de eerste permanente tempel volgens de wil van de God, in Jeruzalem.

Na de dood van Shlomo, werd het koninkrijk verdeeld in de twee koninkrijken Israël en Jehuda (Judea) bestaande uit twee stammen. Israël had een verscheidenheid aan koningen, maar na een paar honderd jaar vanwege een zich uitbreidende afgodendienst stond God Assyrië toe om Israël te veroveren en zijn volk te verbannen. Het koninkrijk van Jehuda, waarvan Jeruzalem de hoofdstad was en dat de tempel bevatte, bleef onder het gezag van het huis van David. Echter, afgodendienst steeg tot het punt dat God Babylonië toestond om Jehuda te veroveren, de tempel te vernietigen die 410 jaar in gebruik was geweest en Zijn volk naar Babylonië te verbannen, met de belofte dat zij na zeventig jaar zouden worden bevrijd.

Na zeventig jaar werd het de mensen toegestaan terug te keren naar Israël onder leiding van Ezra, en de tempel werd herbouwd. Deze tweede tempel stond 420 jaar overeind, waarna hij werd vernietigd door de Romeinse generaal en latere keizer Titus. Dit is de staat waarin de berg Moriah moet blijven totdat een nakomeling van David zich voordoet om de glorie van Israël te herstellen (het bestaan van de islamitische Koepel van de Rots doet in deze theoretische visie niet ter zake).

De Thora, die op de berg Sinaï werd gegeven, werd samengevat in de vijf boeken van Moshe en samen met de boeken van en over de profeten en de geschriften de 'Geschreven Thora' genoemd. De details, die de bijbehorende 'Mondelinge Thora' vormden, moesten ongeschreven blijven. Echter, aangezien de vervolging van de joden toenam, ontstond het gevaar dat details vergeten zouden worden. Daarom werden zij alsnog opgetekend in de Misjna, de Talmoe, en andere heilige boeken van het jodendom.

Rond de eerste eeuw voor de jaartelling waren er verscheidene kleine joodse sektes: de Farizeeërs, Sadduceeërs, de Zeloten, Essen en de christenen. Na de vernietiging van de Tweede Tempel in 70 verdwenen deze sektes. Het christendom bleef bestaan, maar het brak met het jodendom en werd een afzonderlijke godsdienst; Farizeeërs bleven ook bestaan, maar in de vorm van het rabbijns jodendom.

Sommige Joden uit de 8e en 9e eeuw waren het eens met de Sadduceeërs wat betreft de verwerping van de mondelinge wetten die in Misjna en de twee talmoeds werden geregistreerd, van de Farizeeërs en de rabbijnen sinds de verwoesting van de tempel. Tot deze groep separatisten behoorden de Isunianen, Judganieten, Malikieten en anderen. Deze Joden volgden aanvankelijk op een vrij letterlijke wijze de wetten van de Tenach. Spoedig echter ontwikkelden zij hun eigen mondelinge tradities, die van de rabbijnse tradities verschilden, en vormden uiteindelijk het Karaïtische jodendom. Karaïeten zijn er vandaag nog in kleine aantallen. De meesten leven tegenwoordig in Israël.

Met de tijd ontwikkelden de Joden zich tot verschillende etnische groepen — onder andere de Askenazische Joden uit Midden- en Oost-Europa en Rusland; de Sefardische Joden uit Spanje, Portugal en Noord-Afrika en de Jemenieten, in het zuidelijke uiteinde van het Arabische schiereiland. De afsplitsingen zijn vooral cultureel-geografisch van aard en zijn niet gebaseerd op een aanzienlijk doctrinair geschil, hoewel de afstand tussen de etnische groepen wel resulteerde in kleine verschillen in de praktijk en gebeden.

Chassidisme - Het Chassidisch jodendom werd opgericht door Israël ben Eliezer (1700-1760), ook bekend als Ba'al Shem Tov (of *Ba'ashaṭ*). Zijn discipelen trokken vele aanhangers aan. Zij zelf vestigden talrijke Chassidische sekten in heel Europa. Het Chassidisch jodendom werd uiteindelijk de manier van leven voor vele joden in Europa. De Joodse immigratiegolf in de jaren 1880 bracht deze richting binnen het jodendom ook naar de Verenigde Staten.

Vroeger was er een ernstig schisma tussen de Chassidische en niet-Chassidische joden. De Europese Joden die de Chassidische beweging verwierpen, werden door Chassidische joden bestempeld als *misnagdim* (letterlijk "tegenstanders"). Enkele redenen voor de verwerping van het Chassidische

jodendom waren de overweldigende proportie van de Chassidische verering en de vele sektes binnen de groepering. Desalniettemin zijn alle sektes van het Chassidische jodendom ondergebracht in de (buiten de VS) dominante stroming, het orthodox jodendom, waarin ze samen met de 'tegenstanders' het charedisch jodendom vormen.

Het jodendom tijdens de Verlichting en de Hervorming - In de late 18e eeuw werd Europa overspoeld door een groep intellectuele, sociale en politieke bewegingen in het kader van de Verlichting. De Verlichting leidde tot vermindering van de Europese wetten die Joden belemmerden te emanciperen, met de bredere seculiere wereld in contact te staan. Aan Joden werd toegang tot seculaire onderwijs en instellingen verleend. Een parallelle Joodse beweging, *haskala* of de "Joodse Verlichting" ontstond als reactie op zowel de Verlichting als de nieuwe vrijheden. De *haskala* legde een nadruk op integratie met de seculiere maatschappij. De strijd tussen verdedigers van *haskala* en traditionelere joodse concepten leidde uiteindelijk tot de vorming van verschillende takken in het jodendom: verschillende takken van liberaal jodendom, vele vormen van orthodox jodendom en conservatief jodendom en een aantal kleinere groepen.

De holocaust - Het verlies van 6 miljoen levens in de holocaust had een radicale demografische verschuiving en beïnvloedde uiteindelijk de organisatie van het georganiseerde jodendom zoals het tegenwoordig bestaat. Desondanks had de Holocaust weinig blijvende invloed op de inhoud van de joodse religie.

Na de holocaust - In de meeste westelijke naties, zoals de Verenigde Staten van Amerika, Israël, Canada, het Verenigd Koninkrijk en Zuid-Afrika, bestaat onder Joden een grote verscheidenheid van religieuze praktijken, met een meerderheid van seculaire en onorthodoxe Joden. Bijvoorbeeld, in de Verenigde Staten, hadden volgens het bevolkingsonderzoek van 2001 ([1]), 4,3 miljoen van de 5,1 miljoen Joden één of andere aansluiting met de godsdienst. Van die bevolking van verbonden joden, nam 80% aan één of andere soort joodse godsdienstige praktijk deel, maar slechts 48% was lid van een joodse gemeenschap.

De godsdienstige en seculaire Joodse bewegingen in de V.S. en Canada vinden veelal dat er sprake is van een crisissituatie en hebben ernstige zorg over de toenemende percentages van gemengde huwelijken en assimilatie in de Joodse gemeenschap. Aangezien de Amerikaanse Joden later in hun leven trouwen dan vroeger gebruikelijk was en gemiddeld minder kinderen hebben dan vroeger, is het geboortecijfer voor Amerikaanse Joden van meer dan 2,0 gedaald tot 1,7. Als gevolg van gemengde huwelijken en lage geboortecijfers, kromp de Joodse bevolking in de V.S. van 5,5 miljoen in 1990 tot 5,1 miljoen in 2001. Dit is indicatief voor de algemene bevolkingstendensen onder de Joodse gemeenschap in diaspora, maar een nadruk op bevolking maskeert de diversiteit van de huidige joodse godsdienstige praktijk, evenals de groeitendensen onder sommige gemeenschappen, zoals Haredi-joden. Hierdoor groeit het percentage orthodoxe joden, terwijl het aantal joden als geheel afneemt. In de orthodox-joodse gemeenschap is tevens over het algemeen geen sprake van gemengde huwelijken en assimilatie, gezien de religieuze omgeving waarin kinderen al van jongs af aan opgroeien. In New York, maar ook in Antwerpen, wonen talloze joden die daar geboren zijn maar geen Engels, respectievelijk Nederlands spreken; vanzelfsprekend is de kans dat zij met een niet-joodse partner trouwen niet erg groot.

In de laatste 50 jaar is er een algemene verhoging van interesse in godsdienst onder vele segmenten van de joodse bevolking geweest. Alle belangrijke joodse groepering hebben een heropleving in populariteit ervaren, met stijgende aantallen jongere joden die aan joods onderwijs deelnemen en toetreden tot synagogen. Hoewel deze groei niet het algehele demografische verlies heeft gecompenseerd, groeien vele joodse gemeenschappen en bewegingen, waarbij het hoogtepunt in de V.S. jaren 70 lag. De charedische bewegingen in Israël en met name de sefardische charediem kenden een bloeiperiode in de jaren 80 en 90 van 19e eeuw.

21e eeuw - Hoewel te vroeg voor geschiedschrijving, lijkt de euforie van de verschillende religieuze bewegingen in de 20e eeuw gekalmd. Om de langzame neerwaartse daling te compenseren, is de openheid voor bekeringen - met name onder niet-Joden met een joodse achtergrond - iets groter dan voorheen. In Nederland is dit echter niet het geval en is de mogelijkheid zich tot het Jodendom te bekeren uiterst beperkt.

In Israël is in 2004 een poging gedaan tot het stichten van een nieuw Sanhedrin dat het wellicht mogelijk zou kunnen maken voor orthodoxe joden wat aanzienlijkere aanpassingen in regelgeving te maken door een bredere

consensus. Dit Sanhedrin wordt door de ultra-orthodoxe (charedische) gemeenschap echter niet erkend en heeft dus weinig kans van succes.

Joodse wet - Het fundament van de joodse wet en traditie (*halacha*) is de Thora, de vijf boeken van Mozes. Volgens rabbijnse traditie zijn er 613 geboden (*mitswo*) in de Thora. Sommige van deze wetten zijn alleen van toepassing op mannen of op vrouwen, op priesters (*kohaniem*) of op leden van de stam van Levi, op personen die de agrarische producten van het Land van Israël behandelen (bebouwen, eten, etc.). Vele wetten waren slechts relevant toen de Tempel van Jeruzalem nog bestond. Minder dan 300 van deze geboden zijn vandaag nog toepasbaar.

Hoewel er Joodse groepen zijn ontstaan die zich alleen op de geschreven tekst van de Thora baseerden (met name de Sadduceeërs, Beta Israël en de Karaïeten), volgden de meeste joden wat zij de mondelinge wet noemen. Het Rabbijnse jodendom heeft altijd gesteld dat de boeken van de Tenach (de geschreven wet) parallel aan een mondelinge wet werden overgebracht. Zij baseren zich hierin op de tekst van de Thora, waarin vele woorden ongedefinieerd blijven en vele procedures zonder verklaring of instructies worden vermeld; dit, stellen zij, betekent dat de lezer verondersteld wordt met andere details vertrouwd te zijn, en daaronder vallen de mondelinge bronnen.

Deze parallelle reeks van materiaal werd oorspronkelijk mondeling overgebracht, en werd gekend als de mondelinge wet. Tegen de tijd van rabbijn Juda Hanasi (200 na Christus), werd veel van dit materiaal uitgegeven in de Misjna. In de loop van de volgende vier eeuwen onderging deze wet bespreking en debat in zowel de belangrijkste Joodse gemeenschappen ter wereld (in het Land van Israël en Babylon), waarop de commentaren op de Misjna werden uitgebracht, van iedere gemeenschappen apart, in compilaties samengebundeld werden en bekend geworden zijn als de talmoeds van Babylonië en het Land van Israël. Deze zijn sindsdien becommentarieerd door vele Thora-geleerden.

De Halacha, de rabbijnse levensvoorschriften, is gebaseerd op een gecombineerde lezing van de Thora en de mondelinge traditie - Misjna, Midrasj, Talmoed en commentaren. Doordat de Halacha een precedent-gebaseerd systeem is, heeft het zich langzaam ontwikkeld. De literatuur van vragen aan rabbijnen en hun overwogen antwoorden, worden opgenomen in de responsa-literatuur (in het Hebreeuws: *Sjeëlot Oetesjoewot* - 'vragen en antwoorden'). Aangezien praktijken zich blijven ontwikkelen, worden codes van de joodse wet geschreven die op responsa gebaseerd zijn; de voornaamste code daarvan, de Sjoelchan Aroech, bepaalt grotendeels de joodse religieuze praktijk tot vandaag de dag.

Joods gebed - Er zijn traditioneel drie dagelijkse gebedsdiensten: sjacharis in de ochtend, mincha in de middag, en maariv in de avond. Op sjabbatochtend wordt aan sjacharis nog *moessaft* toegevoegd, en op Jom Kipoer ook nog *nellah*.

Geloofspunten - Hoewel het jodendom altijd een aantal geloofsbeginselen heeft bevestigd, heeft het nooit een bindende catechismus ontwikkeld. Kortom, er is geen formeel overeengekomen dogma of reeks van religieuze geloofspunten. Hoewel individuele rabbijnen, of soms volledige groepen, af en toe met een vast dogma akkoord gingen, gingen andere rabbijnen en groepen hiermee niet akkoord. Zonder centraal overeengekomen gezag, kon geen enkele formulering van joodse geloofsprincipes blijvende voorkeur over een andere verkrijgen.

Ook de Joods-Romeinse historicus Flavius Josephus benadrukt vooral praktijken en tradities, en niet de geloofsleer, in zijn beschrijving van de kenmerken van een apostaat (een afvallige Jood) en de eisen ten aanzien van het Joods worden (de besnijdenis en het houden aan traditionele regels). Desalniettemin werden in het orthodoxe jodendom sommige beginselen, bijvoorbeeld de Goddelijke oorsprong van de Thora, wel zo belangrijk geacht, dat openlijke verwerping van die beginselen een reden kon zijn om die persoon tot 'afvallige' (*apikoros*) te bestempelen.

Samenvatting - Een aantal formuleringen van geloofsprincipes zijn in de loop der tijden verschenen; de meesten van hen hebben veel gemeenschappelijk, doch verschillen in bepaalde details. Een onderlinge vergelijking toont

een brede tolerantie voor variërende theologische perspectieven aan. Hieronder volgt een samenvatting van joodse geloofsbeginnselen:

1. Monotheïsme - het jodendom is gebaseerd op strikt unitaristisch monotheïsme, het geloof in één God. God wordt opgevat als eeuwig, de schepper van het heelal en de bron van ethiek.
2. God is één - het idee van een dualiteit of een Drievuldigheid van God is voor joden een heresie; het wordt beschouwd als verwant aan polytheïsme.
3. God is alleskunnend of onnipotent (binnen de grenzen van de logica) en alleswetend (omniscient). De verschillende namen van God zijn manieren om verschillende aspecten van de aanwezigheid van God in de wereld uit te drukken.
4. God is niet-fysisch, niet materieel en eeuwig. Alle verklaringen in de Hebreeuwse Bijbel en in rabbijnse literatuur die antropomorfisme gebruiken, zijn metaforen, aangezien het anders onmogelijk zou zijn om over God te spreken.
5. Aan God alleen kan men een gebed aanbieden. Iedere tussenpersoon (uit welke overtuiging dan ook) tussen een mens en God, verplicht of optioneel, wordt traditioneel als afvallig beschouwd.
6. De Tenach, en veel van wat in de Misjna en Talmoed wordt beschreven, is het product van goddelijke openbaring. Hoe de openbaring werkt, en wat het precies betekent wanneer men zegt dat een boek 'goddelijk' is, is altijd een kwestie van geschil geweest. Onder Joden bestaan verschillende begrippen van dit concept.
7. De woorden van profeten zijn waarheden.
8. Mozes was de voornaamste profeet.
9. De Thora, de vijf boeken van Mozes, is de primaire tekst van het jodendom. Het Rabbijnse jodendom stelt dat de Thora dezelfde is als die door God aan Mozes werd gegeven op de berg Sinai. Het Orthodoxe jodendom stelt dat de Thora van nu precies gelijk is als wat toen werd ontvangen, afgezien van een klein aantal fouten in de overschrijving. Wegens de ontwikkelingen in het Tenachisch, archeologisch en taalkundig onderzoek, verwerpen vele joden dit principe. In plaats daarvan, aanvaarden zij dat de kern van de mondelinge en geschreven Thora van Mozes afkomstig zijn, maar dat de geschreven Thora van nu uitgegeven is met andere documenten.
10. God zal alleen diegenen belonen die zijn geboden nakomen, degenen die ze overtreden straffen.
11. God koos het Joodse volk om een uniek verbond met God te hebben; de beschrijving van deze overeenkomst is de Thora zelf. In tegenstelling tot wat vaak wordt beweerd, zijn de Joden niet Gods verkozen volk op zich. Joden geloven dat zij voor een specifieke opdracht zijn gekozen; om een licht te zijn voor de naties en een overeenkomst met God na te komen zoals die wordt beschreven in de Thora. Het Reconstructionistisch jodendom verwerpt geheel het idee van verkozen te zijn.
12. Er zal een Joodse messias komen of wellicht een messiaans tijdperk.
13. De ziel is zuiver bij geboorte. Mensen zijn geboren met een *jetser hatov*, een tendens om goed te doen, en een *jetser hara*, een tendens om slecht te doen. Daarom zijn de mensen vrij de weg in het leven te kiezen die zij willen nemen.
14. Mensen kunnen boeten voor zonden, die slechts fouten zijn in het nakomen van de wetten. De liturgie van de 'ontzagwekkende dagen' (Rosj Hasjana en Jom Kippoer) en de tien dagen van inkering ertussen, verklaren dat het gebed, boete doen en *tsedaka*, het verplichte geven voor goede doelen (en in deze verschillend van de vrijwillige liefdadigheid), zonden herstelt. Boete doen wordt alleen zinvol geacht, indien vergezeld van een oprecht besluit om op te houden met onaanvaardbare acties en zelfs dan alleen als acties om verontschuldiging aan derden aan te bieden eerlijk worden ondernomen.

Achtergrondinformatie bij een moskeebezoek

Van de Stichting 'Evangelie&Moslims' (www.evangelie-moslims.nl) ontvingen wij de volgende informatie die zij gebruiken bij de voorbereiding van een moskeebezoek. Zeker als je rond gebedstijd de moskee bezoekt, is het goed om iets te weten van de manier waarop moslims in gebed gaan en wat zij bidden. Stichting 'Evangelie&Moslims' kan je aan nog meer goede informatie helpen over de Islam. Zie hiervoor de genoemde website.

Het bezoek aan een moskee is bedoeld om kennis te maken met moslims in de moskee. Het woord moskee komt van het Arabische *masdjid*, plaats van ternederwerping. Hier verrichten zij hun gebeden. Eén van de

gebedshoudingen is de prosternatie, de totale ternederwerping waarbij men met het voorhoofd de grond raakt. We kunnen het gebouw zien waarin wordt gebeden en kunnen uit de mond van moslims horen wat zij geloven. Vrijdag is de dag waarop moslims in het bijzonder bijeenkomen om het middaggebed samen te verrichten. Maar ook op andere dagen, vooral 's avonds, is er altijd wel een aantal moslims dat de voorkeur geeft aan bidden in de moskee. Dat aantal varieert van moskee tot moskee.

Ook andere zaken, zoals de openheid of geslotenheid van moskeeën voor niet-moslims, varieert. En wat er precies gebeurt naast het vaste gegeven van de gezamenlijke *salaat*, het rituele gebed. Het is moeilijk om dat in een schema vast te leggen.

In grote lijnen gaat het om het volgende:

- Moslims komen de moskee binnen, praten met elkaar, zitten verspreid op de tapijten in de moskee. Sommigen bidden persoonlijk (voorgeschreven gebeden). Anderen gebruiken een gebedssnoer met 33 of 99 kralen en prevelen wat vrome spreuken of de "mooie namen van God". De moslimse traditie zegt dat God "99 schone namen" heeft, voor een groot deel terug te vinden in de koran.
- Er kan een toespraak voorafgaan aan het rituele gebed, gehouden door de *imam* ("hodjah" bij de Turken). Ook wordt er wel geciteerd uit de koran, soms door nog heel jonge jongens.
- De oproep tot het gebed door de *moe'ezzin* vanaf een verhoging in de moskee of vanaf de minaret (voor de tekst: zie blz. 63 boek Chapman)
- Men schaart zich in rijen om het eigenlijke gebed te gaan verrichten. De laatste bezoekers komen de moskee binnen en sluiten zich onmiddellijk aan bij de rijen.
- Dan begint de *salaat*. In het artikel over de *salaat* vindt u een gedetailleerde beschrijving van de inhoud van dit rituele gebed.
- Ook na de *salaat* kunnen er nog vrijwillige gebeden gedaan worden door de moslims die nablijven.

Er zijn enkele regels: als we de tapijten betreden, dienen we de schoenen uit te hebben. Vrouwen dragen geen korte rokken en/of hemdjes. Het is beter als zij armen en benen bedekt hebben. Het doel van het moskeebezoek is om te zien hoe moslims één van hun religieuze plichten uitoefenen en om moslims, die hun geloof serieus nemen, te ontmoeten. Het doel is niet om te evangeliseren. Hoewel er misschien een geloofsgesprekje ontstaat als we na de 'salaat' (gebeden) een kopje thee drinken.

De salaat (het rituele gebed)

In de koran

Ter inleiding geven we drie koranverzen weer (in de vertaling van Kramers):

- ⇒ "En verricht de salaat en brengt op de zakaat en buigt met de buigenden (soera 2:43).
- ⇒ "En verricht de salaat bij de nedergang van de zon tot de duisterwording van de nacht en ook de oplezing van de dageraad" (soera 17:78).
- ⇒ "Wee dan aan de salaat-verrichtenden, welke hun salaat verzaken, welke vertoon willen maken, en de leeftocht onthouden" (soera 107:4-7).

In een islamitische catechismus

In een Turkse islamitische catechismus met de titel *Samenvattende informatie over de islam* (van M. Soyman; een uitgave van de Islamitische Stichting Nederland te Den Haag) lezen we over de salaat:

- ⇒ "Voor iedere volwassen moslim, die bij zijn volle verstand is, is het verplicht vijf maal per dag het rituele gebed te verrichten. Wie het gebed verzuimt, weerstreeft Allah's gebod en wordt daarvoor in het hiernamaals gestraft. Het gebed is onze verplichting als dienaren van Allah en onze uiting van dankbaarheid aan onze Schepper voor de talloze gunsten die Hij ons heeft gegeven. Zij, die het gebed verrichten, voeren Allah's bevel uit en voldoen hun schuld. Daarmee verdienen zij Allah's welgevallen en zullen in het hiernamaals hun geluk bereiken." (p. 53)
- ⇒ "Zoals alles zijn eigen vaste tijd heeft, zo hebben ook de verplichte gebeden hun vaste tijden. In de godsdienst is een dag van 24 uur verdeeld in vijf perioden. Het is absoluut verplicht de vijf maal daagse gebeden op de juiste tijdstippen te verrichten. De gebedstijden zijn: ochtend, middag, namiddag, zonsondergang en avond." (p. 54)
- ⇒ "Ieder gebed moet op zijn eigen tijd verricht worden. Een gebed dat op een ander dan het juiste tijdstip verricht wordt, is ongeldig. Een gebed dat met enig excuus op een later dan het juiste tijdstip verricht wordt, kan als *qadaa* (vertraagde godsdienstoefening) ingehaald worden. Een gebed zonder geldig excuus uitstellen is een zonde." (p. 55)

Redenen om te bidden

Het verrichten van de salaah is een verplichting van de kant van God. Maar daarnaast zijn er voor moslims ook andere positieve redenen om te bidden, zoals:

- ⇒ God danken voor zijn weldaden
- ⇒ reinheid van lichaam
- ⇒ ordening van tijd
- ⇒ besef van Gods grootheid en macht
- ⇒ inspiratie tot een goed leven, dat God en de mensen welgevallig is

Een geestelijke interpretatie

Je bent geneigd te denken dat het rituele gebed een grotere afstand tussen God en mens met zich meebrengt dan het vrije gebed, uitgesproken met eigen woorden. Maar dat hoeft niet zo te zijn. Een vrome moslimgeleerde, prof. M. Talbi, zegt:

"Je kunt tot God bidden door je te laten gaan in liefde voor Hem. In deze stemming zeg ik de *Faatiha* op, die voor mij een heel mooi gebed is, dat de *doe'a* (=smeekebed) verre overtreft. Als je dus zó de *Faatiha* opzegt, is God je zeer nabij (...). Het ware cultusgebed, de echte salaah, is dus een contact, een band met God. Dat betekent je vijf maal per dag in Gods aanwezigheid stellen."

De faatiha in het gebed

De *Faatiha*, waarover Talbi schrijft, is de openingssoera uit de koran en een onderdeel van het rituele gebed. Hieronder staan de zeven verzen van de *Faatiha* (in de vertaling van Fred Leemhuis). In de moskee kun je tijdens de gebeden de Arabische woorden van de rechterkolom horen.

1. In de naam van God, de barmhartige erbarmer.	1. Bismillaahi rRahmaani rRahiem
2. Lof zij God, de Heer van de wereldbewoners,	2. Al hamdoe lillaahi Rabbi l 'aalamien
3. de barmhartige erbarmer.	3. ArRahmaani rRahiem
4. De heerser op de oordeelsdag.	4. Maaliki yawm ad Dien
5. U dienen wij en U vragen wij om hulp.	5. Ieyyaaka na'boedoe wa ieyyaaka nasta'ien
6. Leid ons op de juiste weg,	6. Ihdinaa asSiraatal moestaqiem
7. de weg van hen aan wie U genade geschonken hebt, op wie geen toorn rust en die niet dwalen.	7. Siraat alladziena an'amta 'alaihiem, ghairil maghdoebi 'alaihiem wa laa adDaalien

De reiniging

Aan de rituele reiniging (*woedoe*), die aan de salaats moet voorafgaan, wordt in godsdienstige handboeken veel aandacht besteed. Evenals het gebed zelf wordt de reiniging in detail beschreven, opdat het gebed niet waardeloos wordt. In de moskee is dan ook altijd een plaats, waar je je met water kunt wassen. In noodsituaties mag de wassing met zand verricht worden.

In de koran vinden we enkele verzen die de rituele wassing voorschrijven:

"O, gij die gelooft, wanneer gij u opstelt tot de salaats, wast dan uw gezichten en handen tot de ellebogen en wrijft over uw hoofden en voeten tot de enkels. En indien gij in onreine toestand zijt, reinigt u dan. En indien gij ziek zijt, of iemand uwer komt van de kuil (=toilet), of gij hebt vrouwen aangeroerd, en gij kunt dan geen water vinden, gebruik dan voor uw doel wat boven ligt (=los zand) en deugdelijk geschikt is, en wrijft daarvan op uw gezichten en uw handen" soera 5:6.

Zie ook soera 2:222, 4:43, 7:31 en 74:3-5

De vorm

De salaats heeft een vaste, voorgeschreven vorm en is gebonden aan allerlei regels:

- ⇒ Men bidt altijd in de richting van Mekka, waar zich de Ka'bah bevindt, het centrale heiligdom binnen de islam. Deze gebedsrichting wordt *qiblah* genoemd. In de moskee wordt de qiblah aangegeven door middel van een gebedsnis, de *mihraab*. De mihraab is dikwijls rijk versierd.
- ⇒ De moslim bidt zonder schoenen aan de voeten en de man bedekt vaak het hoofd (de vrouw altijd).
- ⇒ Buiten de moskee, bijv. thuis, kan men het gebed verrichten op een gebedstapijtje, dat ook in de richting van Mekka gelegd dient te worden.
- ⇒ Alvorens met het gebed te beginnen, moet de gelovige de intentie (*nijja*) uitspreken om het gebed te verrichten. Bij het ochtendgebed zou de nijja als volgt luiden: "Ik heb de intentie voor Gods genade het verplichte gedeelte van het ochtendgebed uit te voeren".
- ⇒ Bij de salaats wordt alleen het Arabisch gebruikt; voor driekwart van de moslims is dit niet hun moedertaal.

Het verloop van de gebedsritus

1. De gelovige zegt de *takbier* 'Allahoe akbar': God is groter.
2. Staande legt men de rechterhand op de linkerhand en brengt deze bijeen onder de navel. Men reciteert eerst een lofprijzing aan God, en spreekt een formule uit waarmee Gods bescherming tegen de duivel wordt gevraagd: 'Ik zoek mijn toevlucht bij God tegen de vervloekte duivel, in de naam van God, de barmhartige Erbarmer'. Daarna wordt de *faatiha*, de eerste soera van de koran, uitgesproken.
3. Men maakt een lichte buiging met de woorden 'Allahoe akbar' en men zegt drie maal 'Verheven zij mijn machtige Heer'.
4. Weer terug in staande positie zegt men: 'God luistert naar wie Hem eer brengt'.
5. Bij de prosternatie, de nederwerping ter aarde, moeten voorhoofd en neus de grond raken, evenals tenen, knieën en handen. Deze houding komt ook veel voor in de bijbel, bijv. Gen. 18:2, 19:1 en 48:12. Onder het uitspreken van de takbier buigt men zich neer en zegt in deze houding driemaal 'verheven zij mijn machtige Heer'.
6. Bij het oprichten van het bovenlichaam wordt weer een takbier uitgesproken. Men zit vervolgens op de hielen en met beide handen op de knieën en spreekt gebeden om genade en bescherming uit.
7. Nogmaals de nederwerping.
8. De gelovige gaat rechtop staan onder het uitspreken van een takbier. Eén *rak'a* is ten einde. (Een *rak'a* is een afgerond geheel van lichaamshoudingen die meerdere malen herhaald worden in eenzelfde salaas.) Een *rak'a* wordt twee of meer malen herhaald. De laatste *rak'a* wordt als volgt afgesloten:
9. In geknielde houding spreekt de moslim de *sjahaada* uit, dat is de geloofsbelijdenis: Er is geen god dan God en Mohammed is de boodschapper van God'. Daarop volgt een gebed voor de profeet Mohammed: 'De zegen van God zij over hem en de vrede'.
10. Men draait het hoofd naar rechts en links, waarmee de medegelovigen en de beide engelen, die zich op de schouders van elk mens bevinden, worden gegroet. Men zegt hierbij: 'Vrede zij u en de weldadigheid van God'.

Persoonlijke gebeden (*doe'a*) mogen daarna worden uitgesproken, bijv. lofprijzing, dank of voorbede. Deze mogen in de eigen taal worden gezegd, maar men beschouwt het als beter om enkele *doe'aat* (voor speciale gelegenheden, bijv. bij ziekte, gebed om leiding of regen) in het Arabisch uit het hoofd te leren.